

TYT DİN KÜLTÜRÜ · ÜNİTE 2 / 7 · İNANÇ

Allah-İnsan İlişkisi: TYT Hap Bilgi

ÖSYM TYT'de bu üniteden 10 soru sordu (16-20. sorular, dersi alan adaylar için). Soruların çoğu bir ayet verip ne anlattığını soruyor: Allah'ın sıfatları, varlığının delilleri, insanın değeri ve sorumluluğu, dua ve tövbe.

Notlar sıfatları zati ve subuti diye ayırıyor, delilleri, Kur'an'da insanı, dua ve tövbe adabını veriyor; sonda ÖSYM'nin 10 sorusu tek tabloda.

Bu ünite

10 çıkmış soru (2018-2026)

bu bloktan yılda ~2 soru
10 ÖSYM tuzağı

① ÖSYM bu üniteden ne sordu?

10 sorunun 3'ü tek konudan geldi: Allah'ın varlığı ve kudreti.

Allah'ın sıfatları ■■ 2 soru

2019/16 Haşr suresinde Allah'ın sıfatları 2022/20 Zati sıfatlar

Allah'ın varlığı ve kudreti ■■■ 3 soru

2024/19 Rum suresi: yaratma ve diriltme 2025/18 Gaye ve nizam delili

2026/19 Sayılamayan nimetler

Kur'an'da insan ■■■ 3 soru

2018/16 Şeytanın kıyamet sözü: herkes kendinden sorumlu 2021/17 İnsanın şerefli kılınması

2022/16 Emanet ve kulluk bilinci

Dua ve tövbe ■■ 2 soru

2021/19 Dua ve adabı 2023/20 Tövbeyi ertelememek

Sorular ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıklarından (Sosyal Bilimler testi). Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; notlarda **TYT 2025/4** gibi bir damgayla, sorulduğu yıl ve numarasıyla işaretli. Numarayla soruyu kitapçıkta bulabilirsiniz.

② Allah'ın İsim ve Sıfatları

Zati ve subuti sıfatlar

Sadece Allah'a ait

Zati sıfatlar

- Vücut: var olmak
- Kıdem: başlangıcı olmamak
- Beka: sonu olmamak
- Vahdaniyet: bir olmak
- Muhalefetün lil-havadis: yaratılanlara benzememek
- Kıyam bi-nefsihi: varlığı kendinden olmak

Kusursuz biçimde Allah'ta

Subuti sıfatlar

- Hayat: diri olmak
- İlim: her şeyi bilmek
- Semi ve basar: işitmek ve görmek
- İrade: dilemek
- Kudret: gücü her şeye yetmek
- Kelam: konuşmak
- Tekvin: yaratmak

↳ Zati sıfatların yaratılanlarda karşılığı yoktur. Subuti sıfatların sınırlı bir benzeri insanda da bulunur (bilmek, görmek, dilemek): "her şeyi bilen" anlamı taşıyan bir ayet zati değil, **subuti** sıfatı (ilim) anlatır. **TYT 2022/20**

Ayette sıfat bulmak

- Haşr suresinin son ayetlerinde (59:22-24) Allah gaybı ve görüneni bilen (**ilim**), kendisinden başka ilah olmayan (**vahdaniyet**), mutlak güç sahibi (**kudret**), yaratan ve şekil veren (**tekvin**) olarak anılır. Sonu olmamak anlamındaki **beka** bu ayetlerde geçmez. **TYT 2019/16**
- Zati sıfatların ayetteki izleri: "O, Allah birdir." (İhlas 112:1) vahdaniyet; "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur." (Şura 42:11) muhalefetün lil-havadis; yeryüzündeki her şeyin yok olup sadece Rabbin zatının kalacağını bildiren ayet (Rahman 55:26-27) beka.
- **Esma-i Hüсна**: Allah'ın güzel isimleri (Rahman, Rahim, Kuddus, Selam, Aziz...). İsimler ve sıfatlar Allah'ı tanımanın yoludur; Allah'ın zatı duyularla kavranamaz.

③ Allah'ın Varlığı ve Kudreti

Allah'ın varlığına deliller

DELİL

Gaye ve nizam

DAYANAĞI

Evrende kusursuz bir düzen vardır, her varlık bir amaca göre yaratılmıştır; düzen bir düzenleyiciyi gösterir. **TYT 2025/18**

Hudus

Evren sonradan var olmuştur; sonradan olanın bir var edeni vardır.

DELİL

DAYANAĞI

İmkân

Var olması da olmaması da mümkün olan varlıklar, varlığı zorunlu bir varlığa dayanır.

Fıtrat

İnsanın yaratılışında yüce bir varlığa yönelme duygusu vardır.

ÖSYM'nin kudret ve nimet soruları

- Gaye ve nizam delili evrendeki düzene ve amaca bakmaya çağıran ayetlerde görülür: göklerin kusursuz yaratılışı, gece ile gündüzün düzenli değişimi, mevsimler, yağmurla canlanan toprak. Kulluğa ve ahlaka çağıran bir öğüt düzeni anlatmadığı için bu delile **doğrudan örnek olmaz.** TYT 2025/18
- Rum suresi (30:18-20) Allah'ı övmeye ve anmaya çağırır, ölüden diri çıkarmayı ve ölü toprağın canlanmasını ölümden sonra dirilişe kanıt gösterir, insanın topraktan yaratılışını O'nun kudretinin delili sayar. Bu ayetlerde **hesaba çekilmekten** söz edilmez. TYT 2024/19
- İbrahim suresi (14:32-34) yağmuru, denizi, nehirleri, güneşi, ayı, geceyi ve gündüzü sayar; hepsi insanın hizmetine verilmiştir (**teshir**), nimetler sayılamaz. Öne çıkan, tek bir nimet değil: dünya insanın yaşayabileceği bir **yurt olarak donatılmıştır.** TYT 2026/19

4 Kur'an'da İnsan

İnsanın özellikleri

DEĞERLİ

Şerefli kılınmış

Allah insanı yarattıklarının çoğundan üstün kıldı (İsra 17:70)

TYT 2021/17

EMANET

Sorumlu

Göklerin, yerin ve dağların yüklenmediği emaneti insan yüklendi (Ahzab 33:72)

TYT 2022/16

İRÂDE

Seçen

İyi ve kötüyü seçme gücü verildi; seçiminden kendisi sorumludur

TYT 2018/16

TESHİR

Evren emrinde

Göklerde ve yerde olanlar insanın hizmetine verildi (Lokman 31:20)

FİTRAT

İyiye de kötüye de yatkın

Nefsini arındıran kurtulur, kötülüğe gömen kaybeder (Şems 91:7-10)

ÖSYM'nin insan soruları

- İsrâ 17:70 ve Lokman 31:20 birlikte okunduğunda: insan şerefli kılınmış, evrendeki imkânlar onun emrine verilmiştir. Vurgu, insanın öbür yaratılmışlardan **üstün tutulmasıdır**; şükür ya da hesap bu ayetlerin konusu değildir. **TYT 2021/17**
- Kıyamette Şeytan insanları sadece çağırdığını, zorlayacak gücü olmadığını söyler ve "Beni değil, kendinizi kınayın." der (İbrahim 14:22). Herkes kendi seçiminden sorumludur, kimse başkasının günahını yüklenmez (En'am 6:164): **sorumluluk bireyseldir**. **TYT 2018/16**
- İnsan Allah'ın verdiği emaneti yüklenmiştir: emirleri yapmak, yasaklardan kaçınmak onun görevidir. Dünyada eğlencenin de yeri vardır ama insan bunun için yaratılmamıştır; kulluk bilinci her şeyden önce gelir. Bu, insanın **sorumluluk sahibi** bir varlık olmasıdır. **TYT 2022/16**

5) Dua ve Tövbe

Dua

- **Dua**, kulun Allah'a yönelip O'ndan istemesi, O'nunla bağına canlı tutmasıdır: "Bana dua edin, size karşılık vereyim." (Mümin 40:60)
- Dua adabı: **ihlasla**, gönülden yapılır; **sadece Allah'tan** istenir; sonucu için **acele edilmez**, sabırla sürdürülür; sadece darlıkta değil **nimet anında** da yapılır; **hayırlı** olan istenir. **TYT 2021/19**
- Dua sözle de fiille de yapılır: Allah'tan istemek **kavfi dua**, bir işin gereğini yerine getirmek **fiili duadır**.

Tövbe

- **Tövbe**, hatadan pişman olup Allah'a yönelmek ve bağışlanma dilemektir. Şartları: pişmanlık, hatayı hemen bırakmak, tekrarlamamaya karar vermek; kul hakkı varsa sahibisiyle helalleşmek.
- Gazali'nin uyarısı: insan günahı peşin işler, tövbeyi veresiye bırakır. İslam, hata fark edildiği anda Allah'a dönmeyi ister: tövbe **bekletilmez**, hata telafi edilir ve iyiliğe yönelir. Gerçek kulluk bunu gerektirir. **TYT 2023/20**

6) ÖSYM'nin Kalıbı

Allah-insan sorusunu çözmek

- 1) Sıfat sorusunda ayetteki her nitelemeyi bir sıfata çevir (bilen: ilim, yaratan: tekvin, tek ilah: vahdaniyet), listede karşılığı olmayanı bul.

- 2 Zati mi subuti mi? Benzeri insanda da bulunan nitelik (bilmek, görmek, dilemek) subutidir.
- 3 Ayet sorusunda ayetin söylediğiyle yetin: diriliş anlatılıyorsa hesap, nimet anlatılıyorsa şükür kendiliğinden cevap olmaz.
- 4 Dua ve tövbe sorusunda adabı say: ihlas, sadece Allah'tan istemek, sabır, her durumda dua; tövbede gecikmemek.

ÖSYM'nin 10 sorusu

SORU	KİLİT NOKTA
Şeytanın kıyamet sözü	Herkes kendi seçiminden sorumlu. TYT 2018/16
Haşr 22-24	Değilmeyen sıfat: beka. TYT 2019/16
İsra 70 ve Lokman 20	İnsan öbür varlıklardan üstün tutulmuş. TYT 2021/17
Dua adabı	Duayı belirli anlara bağlamak parçada yok. TYT 2021/19
Emanet ve kulluk	İnsan sorumluluk sahibidir. TYT 2022/16
Zati sıfat ayetleri	Bilmek (ilim) subutidir. TYT 2022/20
Günah peşin, tövbe veresiye	Tövbe bekletilmez. TYT 2023/20
Rum 18-20	Hesaba çekilme bu ayetlerde yok. TYT 2024/19
Gaye ve nizam	Ahlaki öğüt bu delile örnek değil. TYT 2025/18
Sayılamayan nimetler	Dünya insan için donatıldı. TYT 2026/19

7 ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- 1 Şeytanın sözünü anlatan ayet ilahi cezanın gerekliliğini ya da öz eleştiriye değil, herkesin kendi seçiminden sorumlu olduğunu vurgular. TYT 2018/16
- 2 Haşr ayetlerinde bilen, yaratan, tek ilah ve mutlak güç sahibi geçer; sonu olmamak (beka) geçmez. TYT 2019/16
- 3 Bu ayetler şükürü ya da hesabı değil, insanın şerefli kılınmasını ve evrenin onun emrine verilmesini anlatır. TYT 2021/17

- 4 Parça duayı darlığa ya da belirli anlara bağlamaz; nimet anında da dua edilmesini ister. **TYT 2021/19**
- 5 Parçanın vurgusu insanın akıllı, özgür ya da gelişen olması değil, emaneti yüklenmiş sorumlu bir varlık olmasıdır. **TYT 2022/16**
- 6 Bilmek (ilim) subuti sıfattır; zati sıfatlar vücud, kıdem, beka, vahdaniyet, muhalefetün lil-havadis ve kıyam bi-nefsihidir. **TYT 2022/20**
- 7 Gazali'nin uyarısı günahın hemen yazılması değil, tövbenin ertelenmemesidir. **TYT 2023/20**
- 8 Rum ayetleri diriliş, anma ve yaratma kudretinden söz eder; hesaba çekilmeyi anlatmaz. **TYT 2024/19**
- 9 Kulluğa ve ahlaka çağıran öğüt düzeni anlatmaz; gaye ve nizam delili evrendeki düzene ve amaca bakar. **TYT 2025/18**
- 10 İbrahim ayetlerinde tek bir nimet (yağmur, nehir, gemi) öne çıkmaz; hepsi insanın yaşayacağı dünyanın hazırlanmasını anlatır. **TYT 2026/19**

8 Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. Beka, Allah'ın sonu olmaması demektir.	☐ D ☐ Y
2. İlim zati sıfatlardandır.	☐ D ☐ Y
3. Vahdaniyet, Allah'ın bir olmasıdır.	☐ D ☐ Y
4. Tekvin, Allah'ın yaratması anlamına gelir.	☐ D ☐ Y
5. Muhalefetün lil-havadis, Allah'ın her şeyi işitmesidir.	☐ D ☐ Y
6. Gaye ve nizam delili evrendeki düzenden yola çıkar.	☐ D ☐ Y
7. Hudus delili evrenin başlangıcı olmadığını savunur.	☐ D ☐ Y
8. Kur'an'a göre kimse başkasının günahını yüklenmez.	☐ D ☐ Y
9. İnsan, göklerin ve yerin yüklenmediği emaneti yüklenmiştir.	☐ D ☐ Y
10. Dua sadece zor zamanlarda yapılır.	☐ D ☐ Y
11. Tövbe, hata fark edildikten sonra ertelenebilir.	☐ D ☐ Y

12. Fiili dua, bir işin gereğini yerine getirmektir.

D Y

Cevaplar

1. D Zati sıfattır.
2. Y İlim subuti sıfattır.
3. D Zati sıfattır.
4. D Subuti sıfattır.
5. Y Yaratılanlara benzememesidir; işitmek semi sıfatıdır.
6. D Düzen bir düzenleyiciyi gösterir.
7. Y Evrenin sonradan var olduğundan yola çıkar.
8. D Sorumluluk bireyseldir.
9. D Ahzab 33:72.
10. Y Nimet anında da yapılır.
11. Y Tövbe bekletilmez.
12. D Sözle istemek ise kavli duadır.

Kaynak: Test yapısı: ÖSYM 2026-YKS Kılavuzu, Tablo 1A. Sorular ve cevaplar: ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıkları (Sosyal Bilimler testi).